

Мороз Юлія Григорівна,
викладач кафедри теорії та історії
держави і права Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У СПРАВАХ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ

Питання захисту прав дитини є одним з пріоритетних напрямів діяльності кожної сучасної, демократичної держави та міжнародного співтовариства, а також одним з найбільш важливих і невідкладних завдань сьогодення.

Рішення Європейського суду з прав людини стосовно справ, які пов'язані із захистом прав дитини, базуються як на положеннях Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, так і на положеннях Конвенції про права дитини з урахуванням специфіки принципів правового захисту дитини.

Аналізуючи практику Європейського Суду з прав людини можна виокремити декілька груп справ, в залежності від виду порушених прав, які підлягали оскарженню.

Перша група справ пов'язана з визначенням місця проживання дитини та реалізацією права на спілкування з нею не тільки батьків, а й інших родичів («Хаас проти Німеччини» (Haase v. Germany) 2004 р. [1], «Аманалакьоай проти Румунії» (Amănalăchioai v. Romania) 2009 р. [2], «Хокканен проти Фінляндії» (Hokkanen v. Finland) 1994 р. [3], «Олссон проти Швеції» (Olsson v. Sweden) 1988 р. [4]). Так, наприклад, у справі «Аманалакьоай проти Румунії» заявник виховував дочку після смерті дружини, зберігаючи батьківські права. Після перебування дитини в гостях під час шкільних канікул, дідусь із бабусею (по лінії дружини) вирішили не віддавати онуку її батькові. Рішення національних судів щодо позбавлення дитини батьківського піклування, були мотивовані тим, що батько не зможе забезпечити дочці сприятливі матеріальні і психологічні умови, які забезпечать інші родичі. Хоча насправді чоловік мав нормальні житлові та матеріальні умови. Але Європейським судом було встановлено, що мало місце порушення права на приватне і сімейне життя (ст. 8 Конвенції), а також порушення сімейного зв'язку між батьком і дитиною через пасивну поведінку влади.

До другої групи можна віднести справи, стосовно яких прецедентні рішення Європейського Суду з прав людини визначають питання встановлення батьківства і захист інтересів позашлюбних дітей («Калачова проти Росії» (Kalacheva v. Russia) 2009 р. [5], «Кутцнер проти Німеччини» (Kutzner v. Germany) 2002 р. [6]) У справі «Калачова проти Росії» заявницею було оскаржено відмову національного суду встановити батьківство своєї позашлюбної дитини за допомогою ДНК-аналізу. В цій справі Європейський

суд зазначив, що на сьогоднішній день аналіз ДНК є єдиним науковим методом точного встановлення батьківства конкретної дитини, а його доказова цінність істотно перевищує будь-які інші докази, представлені сторонами для підтвердження або спростування їх близьких відносин. Судом також було визнано, що державою не було приділено достатньої уваги інтересам дитини і мало місце порушення ст. 8 Конвенції.

У третій групі справ прецедентні рішення Європейського Суду з прав людини стосуються питання надання притулку дітям та їхнім батькам («Мухаджієва та інші проти Бельгії» (Muskhadzhiyeva and Others v. Belgium) 2010 р.[7], «Мубіланзіла Майєка і Табітха Канікі Мітунга проти Бельгії» (Mubilanzila Mayeka and Tabitha Kaniki Mitunga v. Belgium) 2006 р.[8]). Так, наприклад, у справі «Мубіланзіла Майєка і Табітха Канікі Мітунга проти Бельгії» оскаржувалось затримання п'ятирічної дівчинки, що не супроводжувалась дорослими, в транзитному центрі аеропорту, призначеному для дорослих іноземців, і умови, в яких вона була вислана в свою рідну країну. Судом було визнано порушення ст. 3 «Заборона катування» та ст. 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя».

Четверта група справ пов'язана з питаннями біоетики. Європейським судом з прав людини прийняті рішення, які стосуються аспектів пренатальної діагностики, де суд розглянув питання захисту прав як дитини, так і батьків («А.К. проти Латвії» (A.K. v. Latvia) 2014 р.[9], «Драон проти Франції» (Draon v. France) 2006 р.[10]) [11]. Так, за матеріалами справи «Драон проти Франції» заявниці, якій на момент описуваних подій було сорок років, і у якої вже було двоє дітей, під час її вагітності лікарем не було призначено аналізу на алфа-фетопротеїн, який є обов'язковим при передродовому обстеженні. В подальшому жінка народила дівчинку з синдромом Дауна. Відповідно до законодавства країни, аналіз АФП повинен проводитися у всіх жінок після тридцяти п'яти років. При розгляді цивільної справи заявниці було відмовлено в будь-якій компенсації. Суд в цій справі встановив порушення ст. 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя».

Отже, прецедентні рішення Європейського суду з прав людини стосовно справ, які пов'язані із захистом прав дитини, можна класифікувати на 4 групи в залежності від виду порушених прав, які підлягали оскарженню. Розглянуті справи стосувались різних питань, але в переважній більшості цих справ Європейським судом з прав людини було визнано порушення ст. 8 Конвенції «Право на повагу до приватного і сімейного життя». Отже, можна відзначити, що найбільша кількість порушень дитячих прав пов'язана саме з порушенням права на повагу до приватного та сімейного життя.

Бібліографічні посилання:

1. Case of Haase v. Germany, 11057/02 Council of Europe: European Court of Human Rights, 8 April 2004, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61704>.
2. Case of Amănalăchioai v. Romania, 4023/04 Council of Europe: European Court of Human Rights, 26 May 2009, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92680>.

3. Case of Hokkanen v. Finland, 19823/92 Council of Europe: European Court of Human Rights, 23 September 1994, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57911>.
4. Case of Olsson v. Sweden, 10465/83 Council of Europe: European Court of Human Rights, 24 March 1988, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57548>.
5. Case of Kalacheva v. Russia, 3451/05 Council of Europe: European Court of Human Rights, 7 May 2009, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92572>.
6. Case of Kutzner v. Germany 46544/99 Council of Europe: European Court of Human Rights, 26 February 2002, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60163>.
7. Affaire Muskhadzhiyeva et autres c. Belgique 41442/07 Council of Europe: European Court of Human Rights, 19 janvier 2010, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96774>.
8. Case of Mubilanzila Mayeka and Tabitha Kaniki Mitunga v. Belgium 13178/03 Council of Europe: European Court of Human Rights, 12 October 2006, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77447>.
9. Case of A.K. v. Latvia 33011/08 Council of Europe: European Court of Human Rights, 24 June 2014, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75905>.
10. Case of Draon v. France 1513/03 Council of Europe: European Court of Human Rights, 21 June 2006, available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75905>.
11. Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із захистом прав і свобод дитини / Судова влада України. URL: http://www.ukrainepravo.com/international_law/european_court_of_human_rights/praktyka-evropeys%60kogo-sudu-z-prav-lyudyny-u-spravakh-pov-yazanykh-iz-zakhystom-prav-i-svobod-dytny/.

Адашис Л.І.

доцент кафедри теорії
та історії держави та права
кандидат юридичних наук, доцент

Соловйова О.В.

магістр 5 курсу юридичного факультету
Університету митної справи та фінансів

ПРАВО ГРОМАДЯН БРАТИ УЧАСТЬ У ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ ТА МІСЦЕВИХ РЕФЕРЕНДУМАХ: НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Стаття 38 Конституції України чітко окреслила можливість громадян брати участь у всеукраїнському та місцевих референдумах. Однак сьогоднішні реалії свідчать про те, що це нормативне положення має лише частковий механізм реалізації, та й він занадто ускладнений.

Поняття “референдум” походить від латинського “referendum”, що означає “те, що має бути повідомлено”. Порівняно з іншими формами прямого народовладдя референдум надає народові можливість прямо впливати на вирішення широкого спектру питань державного та суспільного значення, причому воля народу в цьому випадку має досить суттєве, практично вирі-